

ΣΤΟΝ ΚΑΠΕΤΑΝΙΟ¹

Σύ Καπετάνιε μου χρυσέ, πού όλες σου
[τίς ώρες
περνώς μ' άγριες θύελλες και μανιασμένες
[μπόρες,
ζεῖς μιά ζωή ήρωική,
τό θάρρος σου είναι μπόλικο,
γι' αυτό και θαλασσόλυκο
σέ λέν' οί ναυτικοί.

Ό νοῦς σου είναι φρόνησις, χρυσάφι ή
[καρδιά σου
και είναι τ' όνομά σου
Πολέμης, γιατί πολεμᾶς μέ τ' άγρια στοιχειᾶ
κι' αδιάφορα αρμενίζεις,
Σταμάτης, γιατί σταματᾶς όρθός και δέν
[λυγίζεις
στήν άγρια τρικυμία.

Τέτοιους άν είχε κι' ή στεριά καπεταναίους,
ήτοι
άν είχε τέτοιο Πλοίαρχο και τέτοιο κυδερνήτη
και τό καράβι τής ζωής, δέν θά 'μοιαζε μασούνα
και δέ θά παραδέοναμε στή θαλασσοφουροτούνα,
άλλά θά ρίχναμ' άγκυρα γοργά και μάνι-μάνι
στής εὔτυχίας τό χρυσό και γαλανό λιμάνι.

Νέα Ύόρκη 4-12-1948

Τίμος Μωραϊτίνης

1. Τό παραπάνω ποίημα γράφτηκε από τόν περίφημο Έλληνα θεατρικό συγγραφέα και πατριάρχη τού Έλληνικού χρονογραφήματος Τίμο Μωραϊτίνη επάνω στό ύπερωκεάνειο «ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ» κατά τό ταξίδι του από τήν Ελλάδα προς Νέα Ύόρκη.

Μέ τό ποίημά του αυτό ό μεγάλος Έλληνας λογοτέχνης θέλησε νά τιμήσει τή ναυ-

τοσύνη, τήν εὐφυΐα, τή φρόνηση καί τή χρυσή καρδιά τοῦ ἀξέχαστου Στενιώτη Καπετάνιου Σταμάτη Δ. Πολέμη, Πλοιάρχου τοῦ μοναδικοῦ –ἀμέσως μετά τόν Β΄ παγκόσμιο πόλεμο– Ἑλληνικοῦ ὑπερωκεανείου «ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ».

Δέν μπόρεσε ὁ Μωραϊτίνης νά κρύψει τό θαυμασμό του βλέποντας τόν καπετάν-Σταμάτη, νά στέκει ὄρθιος ἐπί τρεῖς ἡμέρες ἐπάνω στή γέφυρα τοῦ πλοίου καί νά παλεύει μέ μιά ἀπό τίς πιό ἄγριες χειμωνιάτικες θύελλες τοῦ Βορείου Ἰαπωνικοῦ.

Ἡ ἀπαγγελία τοῦ ποιήματος ἔγινε στό ἀποχαιρετιστήριο δείπνο τήν παραμονή τῆς ἀφίξης στό λιμάνι τῆς Νέας Ὑόρκης καί δημοσιεύθηκε στήν ἐφημερίδα τοῦ ὑπερωκεανείου ἀπό ὅπου ἔγινε καί ἡ ἀντιγραφή.

Μέ τήν εὐκαιρία θά πρέπει νά λεχθεῖ, ὅτι τιμητική ἀναφορά στή ναυτοσύνη καί στό πνεῦμα τοῦ Πλοιάρχου Σταμάτη Δ. Πολέμη κάνει καί ὁ Δημήτρης Ψαθᾶς στό βιβλίο του: «Κάτω ἀπό τοὺς οὐρανοξύστες».

Ἐπίσης ὁ Μωραϊτίνης κάνει μνεΐα γιά τίς ἰκανότητες καί τήν εὐφυΐα τοῦ καπτά-Σταμάτη καί στίς ἀναμνήσεις του ἀπό τήν Ἄμερική, πού δημοσιεύονται στή «Α-ΠΑΝΤΑ» του, τόμος Β΄, Ἰθάκη, ἄ. ἡ. σελίδα 224 κ. ἑ.

Γ.Ι.Φ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ (προσωπογραφία Γαλλίδας επιβάτιδας, κόρης του βασιλιά της σάμπάνιας της εποχής εκείνης).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ

Ὁ καπετάνιος, ὁ ἄνθρωπος, ὁ πατριώτης καί
θεμελιωτής τῆς μεσογειακῆς κρουαζιέρας

Ἡ πρόοδος τοῦ ναυτικοῦ κόσμου καί ἡ ἐπιβολή του στήν κοινωνική ζωή τοῦ νησιοῦ, κυρίως μετά τό 1850, ἐσήμανε τήν ἀρχή τῆς ἀκμῆς τῆς Ἄνδρου στούς χρόνους τῆς νεώτερης Ἑλλάδας.

Στήν ἄνοδο αὐτή τοῦ νησιοῦ οἱ Στενιές προσέφεραν κινητήρια δύναμη τό πλῆθος τῶν καπεταναίων καί ναυτικῶν, πολλοί ἀπό τούς ὁποίους δέν ἄργησαν νά φθάσουν τήν κορυφή στήν ἐπαγγελματική καί κοινωνική πυραμίδα.

Τό δεύτερο ἡμισυ τοῦ 19ου αἰώνα ἡ ναυτομάνα Στενιές γέννησε ὅλους ἐκείνους πού στερέωσαν τήν αἴγλη τοῦ χωριοῦ μας καί θεμελίωσαν τό ναυτικό Στενιώτικο θρύλο. Ἡ ἀπεριόριστη ἐργατικότητα, ἡ οἰκονομία, τό πείσμα, ἡ νοικοκυροσύνη καί ἡ ἀμιλλα ἦταν ἡ συνταγή τῆς ἀνόδου. Μέσα σ' αὐτό τό κλίμα καί τή δίψα γιά πρόοδο καί διάκριση, δέν ἦταν δυ-

νατόν παρά νά ξεπηδήσουν παλικάρια τῆς θάλασσας καί τῆς ζωῆς. Μεταξύ τῶν πρώτων στέκει καί ὁ καπτα-Γιώργης Κουτσούκος.

Γεννήθηκε στό Πανωχώρι τό 1862. Πατέρας του ὁ Γιαννουλάκης καί μητέρα του ἡ Μαργαρίτα, τό γένος Παλαιοκρασσᾶ (Μπαμπούσκενα). Τά παιδικά χρόνια πέρασαν πολύ στερημένα. Ὁ πατέρας ἦταν μπαρκαρισμένος μέ τά σλέπια στό Δούναβη καί τά ἔξοδα τοῦ οἰκογενειακοῦ προϋπολογισμοῦ ἔπρεπε νά εἶναι σχεδόν μηδενισμένα γιά νά στηθεῖ τό κομπόδεμα. Ἦταν ἕξι ἀδέλφια. Ὁ Ἄνδρέας, ὁ μέγας ἀδελφός, ὁ Γιώργης, ἡ Εἰρήνη, ἡ Ἀσημίνα, ἡ Ἀθηνᾶ καί ἡ Καλλιρρόη. Γιά νά ζήσει ἡ οἰκογένεια χρειαζόταν ὅλη ἡ διαχειριστική μαεστρία, πού μόνο οἱ Στενιωτίσες εἶχαν στό αἶμα τους καί ἡ στέρηση πού ἀνδρώσε τά Στενιωτάκια τῆς ἐποχῆς.

Ἐξυπνος, ζωηρός καί ἀτίθασος ὁ μικρός Γιώργης, μέ ἔντονη προσωπικότητα, γρήγορα ἐπαναστάτησε στό ζυγό τοῦ σχολείου καί ποτέ δέν ἀποκατέστησε καλές σχέσεις μέ ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα. Ἀργότερα, στίς διηγήσεις του, μέ τή φημισμένη του αφηγηματικότητα, θ' ἀνατρέχει συχνά στά τρυφερά καί δοκιμασμένα παιδικά χρόνια, στά τρυπολοῖματα (σκασιαρχεῖα) καί σέ σκηνές ἀπό τή ζωή τοῦ χωριοῦ.

Σ' ἕνα ἀπό τά πάμπολλα τρυπολοῖματα πῆρε μέ τήν παρέα τό δρόμο γιά τήν ἄμμο, ὅπως ὁ ἴδιος διηγίόταν. Καθώς ξανοίχτηκε μέ τό κολύμπι, ἀποξεχάστηκε στή θάλασσα καί ἔδωσε τήν εὐκαιρία στούς φίλους νά τοῦ κρύψουν τά ροῦχα καί νά ἐξαφανιστοῦν.

Μέσα στήν ἀπελπισία τοῦ ἐμπαιγμοῦ καί τῆς ἐγκατάλειψης οἱ ἐπιλογές ἦταν περιορισμένες. Καμπανός, καταντροπιασμένος καί ἀμήχανος ἀνηφόριζε τό δρόμο γιά τό σπίτι στό Κοκοτιάνο ὅταν ἐκπληκτη τόν συνάντησε ἡ θειά του ἡ Βενετιά. Ἡ συντριβή τοῦ μικροῦ ἀνηψιοῦ ὑποχρέωσε τή θειά σέ γενναιοδωρία καί τό μεσοφόρι τῆς ἔσωσε τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ Γιώργη, σκεπάζοντας τή γύμνια του. Βέβαια ἕνα χορταστικό ξυλοφόρτωμα ἦταν ἀναπόφευκτο.

Ἡ ζωηράδα καί ἡ συνεχῶς ἀκόρεστη ὄρεξή του ἦταν τά μόνιμα προβλήματα τῆς μάνας. Σέ μία ἀπό τίς ἐμφανίσεις τοῦ γιατροῦ στήν «πλατέα» τοῦ χωριοῦ, γιά τή συνηθισμένη,

υπαίθρια εξέταση τῶν χωριανῶν, ἡ γιαγιά του Εἰρήνη μέ ἀφέλεια ἐκλιπαροῦσε τό γιατρό νά δώσει κανένα φάρμακο, «μπάς καί κοπεῖ ἡ ὄρεξη τοῦ κουτρολοῦ καί κατασαλαγιάσει, γιατί δέν ἔχουμε λεφτά νά τό ταΐζουμε συνέχεια».

Ο Στενιώτικος ἐπαγγελματικός προσανατολισμός ἦταν βέβαια γιά ὅλους μονοδρομικός καί διαστικός. Πρωτομπαρκαρισε τό 1875 μέ μπομπάρδα 20 τόνων, σέ ἡλικία 13 ἐτῶν. Τόν Αὐγουστο τοῦ 1877 ναυτολογήθηκε μούτσος στό πρῶτο μεγάλο ἴστιοφόρο, τό «ΝΕΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ» τῶν ἀδελφῶν Πολέμη. Διασώθηκε ἀπό ἀρκετά ναυάγια καϊκιῶν μέχρι νά ναυτολογηθεῖ σέ σιδερένιο Ἐμπειρικό βαπόρι καί νά δηλώσει τότε μέ θαυμασμό. «Μά μέ τοῦτα (δά) εἶναι ἀδύνατον νά πνίγονται ἄνθρωποι!!!».

Ἐκεῖνα τά χρόνια τό ὥραριο τῆς δουλειᾶς στό φόρτωμα, ἄρχιζε μέ τήν ἀνατολή καί τέλειωνε μόνον, ὅταν ἡ δύναμη δέν ἔφτανε πιά γιά νά πεταχθεῖ στό γύρισμα τό ἄδειο ζεμπίλι πάνω ἀπό τό κουδούσι τοῦ ἀμπαριοῦ. Προληπτικά μέσα ἀσφαλείας πάνω στή δουλειά ἦταν μόνο ἡ ναυτοσύνη καί ἡ ὀξυδέρχεια· κανονισμός ἐργασίας, τό κέρδος καί ὁ ἐπαγγελματισμός.

Τό δίπλωμα Πλοιάρχου ἀπέκτησε τό 1896, ἀλλά καπετάνιος ἀνέλαβε μόλις τό 1904. Ἡ ἀξιοκρατία ἦταν πάντοτε ταιπωρημένη καί ὁ καπτα-Γιώργης δέν ἦταν διατεθειμένος οὔτε νά παρακαλέσει οὔτε νά ἐνδώσει σέ μεθόδους πού δέν ταίριαζαν στίς ἀρχές του. Ἀδικήθηκε καί παραγκωνίσθηκε, παρά τήν ἀναγνωρισμένη του ἀξία, μέχρι νά πλοιαρχεῖ σέ ἡλικία 42 χρόνων. Ἀπό τότε ὅμως τό ἐπάγγελμα τοῦ καπτα-Γιώργη τιμήθηκε καί θριάμβευσε στό πρόσωπό του καί ὁ τίτλος τοῦ Πλοιάρχου δικαιώθηκε ἀπό τό λειτουργό του. Ἦδη εἶχε ἐνώσει τήν τύχη του μέ τήν ἐπιβατηγό ναυτιλία, στήν ὁποία ἀφιέρωσε τή μεγάλη του σταδιοδρομία.

Τό «ΡΟΥΜΕΛΗ», τό «ΒΥΖΑΝΤΙΟ» ἦταν ἀνάμεσα στά πρῶτα του ἀκτοπλοϊκά καί ἀκολούθησε τό «ΑΡΚΑΔΙΑ» στό ὁποῖο πλοιαρχεψε γιά 21 ὁλόκληρα χρόνια.

Κέρδισε τήν ἐμπιστοσύνη καί ἀναγνώριση τῶν πλοιοκτητῶν του, τῆς οἰκογενείας Πανταλέων, γιά τούς ὁποίους ἐκτός ἀπό Πλοίαρχος ἦταν καί ἐπαγγελματικός σύμβουλος. Τό «ΑΡΚΑΔΙΑ» ἀπορρόφησε τό μεγαλύτερο μέρος τῆς σταδιοδρομίας

του και μ' αυτό υπηρέτησε τήν πατρίδα κατά τούς Βαλκανικούς και τόν Α' Παγκόσμιο πόλεμο. Ὡς ἐπίτακτο, τό «ΑΡΚΑΔΙΑ» εἶχε ἐνταχθεῖ τό 1912 στή μοῖρα τῶν εὐδρόμων μαζί μέ τό «ΕΣΠΕΡΙΑ» «ΜΥΚΑΛΗ» καί «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ», μέ μοίραρχο τόν Πλοίαρχο Ι. Δαμιανό. Εἶχε ἐξοπλισθεῖ μέ 4 ταχυβόλα τῶν 76 χιλ καί δύο τετράκαννα πολυβόλα. Ὁ κυβερνήτης Γεώργιος Κουτσοῦκος ἔφερε τό βαθμό τοῦ ἐπικούρου Ὑποπλοιάρχου. Τά ἐπίτακτα αὐτά ἐπιβατικά ἦταν τά ταχύτερα πλοῖα τοῦ τότε ἐμπορικοῦ στόλου.

Μετά τόν πόλεμο δημιουργήθηκε ἡ κοινοπραξία τῆς «ΗΝΩΜΕΝΗΣ ΑΚΤΟΠΛΟΪΑΣ». Ἐκεῖ εἶχε τήν εὐκαιρία νά συνεργασθεῖ, νά διακριθεῖ καί νά καθιερωθεῖ στό σύνολο τοῦ Πειραιϊκοῦ ναυτιλιακοῦ κόσμου. Στή διαχείριση τῆς κοινοπραξίας κατεῖχε ἡγετική θέση ὁ διακεκριμένος ἐκείνη τήν ἐποχή ἐφοπλιστής Παναγῆς Γιαννουλάτος, μέ τόν ὁποῖον τούς συνέδεσε βαθιά καί ἀμοιβαία ἐκτίμηση. Ἔτσι ὁ καπτα-Γιῶργης χωρίσθηκε ἀπό τό «ΑΡΚΑΔΙΑ» καί μετατέθηκε στό «ΗΡΑ» πού ἦταν πρόσφατο ἀπόκτημα τῆς κοινοπραξίας καί θεωρεῖτο περισσότερο σύγχρονο καί ἐπίλεκτο σκάφος.

Ἡ ἐπαγγελματική καθιέρωση δέν ἦταν τυχαία. Στηρίχθηκε καθ' ὅλοκληρία στή σφουρηλατημένη ἀπό τίς ρίζες καί τά χαρίσματα του προσωπικότητα. Ἡ ἐπαγγελματική, ἡ κοινωνική καί ἡ πνευματική ἀνοδος ἐναρμονίστηκαν σέ μιά συνεχή πρόοδο συνθέτοντας στό πρόσωπο τοῦ καπτα-Γιῶργη Κουτσούκου, τόν ὀλοκληρωμένο ἄνθρωπο. Μέ τήν ὠριμότητα τῆς ἡλικίας ἦρθε καί ὁ πόθος γιά γνώση καί μάθηση, ὅταν ὡς νεαρός ἀξιωματικός ἀνέβηκε στή Γέφυρα. Παρά τίς ἀτελεῖς γραμματικές γνώσεις τοῦ δημοτικοῦ, αὐτοδίδακτος ἀπέκτησε θαυμαστή εὐχέρεια στή γλώσσα καί τή γραφή. Μόνο ἡ ἀνορθογραφία παρέμεινε μόνιμο πρόβλημα καί μάρτυρας τῶν παιδικῶν κακῶν σχέσεων μέ τό σχολεῖο. Τό πηγαῖο χιοῦμορ καί ἡ γλαφυρότητα στόλιζαν πάντοτε τίς διηγήσεις του μέ ὅλες τίς ἀπαραίτητες ἀποχρώσεις τοῦ λόγου, σέ μιά προφορική σύνθεση πού καθῆλωνε γύρω ἀπό τό πλοιαρχικό τραπέζι του, σύγχρονες προσωπικότητες τοῦ λόγου, τοῦ θεάτρου, τοῦ πολιτικοῦ καί τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κόσμου.

Σπούδασε τή ζωή σέ βάθος, μέ μεθοδικότητα πού τοῦ προσέφερε τούς καρπούς μιᾶς ξεχωριστῆς κοινωνικῆς παιδείας.

Τά ενδιαφέροντά του κάλυπταν όλους τούς τομείς. Προικισμένος μέ ιδιαίτερη εὐρύτητα καί ποιότητα κρίσης, μελετοῦσε, ἀξιολογοῦσε καί καθόριζε μέ σαφήνεια καί αὐτοπεποίθηση τίς θέσεις του ὅταν ἔσκυβε πάνω ἀπό τά γεγονότα τῆς ἐποχῆς του, χωρίς ὅμως ποτέ νά ὑποτιμᾷ τίς γνώμες τῶν ἄλλων. Ἦξερε νά σέβεται τόν ἑαυτό του, τούς συνανθρώπους του, καί νά ἐκτιμᾷ τούς συνεργάτες. Ἡ ζωή του εἶναι γεμάτη ἀπό δείγματα τῶν χαρισμάτων του.

Τό 1925 συντάξε πάνω στό «ΑΡΚΑΔΙΑ» ἕναν πίνακα μιλιμετρικῶν ἀποστάσεων μεταξύ τῶν ἑλληνικῶν καί μεσογειακῶν λιμένων, πού καί σήμερα ἀκόμη κυκλοφορεῖ σέ ὑπηρεσίες τοῦ Ναυτικοῦ καί τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικής Ναυτιλίας. Ἡ σύνταξη τοῦ πίνακα μεταφερομένη στήν πραγματικότητα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἀποκαλύπτει τήν εὐρηματικότητα καί μεθοδικότητά του.

Δεῖγμα τῆς σοβαρότητας καί τοῦ σεβασμοῦ μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετώπιζε τή ζωή μᾶς δίδει ὁ τρόπος πού ψήφισε. Ἀποβραδίς ἔπρεπε ν' αὐτοσυγκεντρωθεῖ καί νά προσευχηθεῖ. Πρῶι τήν Κυριακή, φορώντας τό καλύτερο κουστούμι, πήγαινε πρῶτα στήν ἐκκλησία, κοινωνοῦσε καί μετά τήν ἀπόλυση προχωροῦσε πρὸς τό ἐκλογικό τμήμα, ἀποδίδοντας μέ τήν πνευματική του προετοιμασία ἀλλά καί μέ τήν ἐξωτερική του ἐμφάνιση ὅλη τήν τιμή πού ἀρμόζει στήν πιό δημοκρατική στιγμή τῆς Δημοκρατίας.

Τή μεγάλη του κοινωνικότητα πάσχιζε νά μεταδώσει στους συνεργάτες του χαράζοντας μέ τήν προσωπικότητά του τή συμπεριφορά καί τήν ἀπόδοσή τους. Τά προσόντα καί τά χαρακτηριστικά τοῦ καπτα-Γιώργη κυριαρχοῦσαν στή μικρή κοινωνία τοῦ βαποριοῦ καί ἀντανακλοῦσαν τήν ποιότητα τοῦ περιβάλλοντος πού ἐξασφάλιζε στους ἐπιβάτες του.

Ἡ ἡμέρα κατάπλου του ἦταν γεγονός γιά τόν Πειραιά. Οἱ ναυτικοί συγκεντρώνονταν στό μουράγιο γιά ν' ἀπολαύσουν τή μανούδρα. Οἱ χειρισμοί του ἦταν ἀντικείμενο θαυμασμοῦ καί διδαχῆς γιά τούς θεατές πού κάθε φορά ἔστεκαν μάρτυρες μᾶς πρόσθετης δεξιοτεχνίας τοῦ τόσο διακεκριμένου Πλοιάρχου.

Ἦταν συνετός, μετρημένος ἀλλά καί τολμηρός. Ὅταν κάποτε διακινδύνευσε ἀπό ἀπρόβλεπτα γεγονότα ἡ ἀκριβεία

του δρομολογίου, δέ δίστασε νά περάσει τόν Εύριπο «κόντρα» στά ρεύματα, σ' ένα ἐγγείρημα μοναδικῆς ἰκανότητος. Ἡ γέφυρα τῆς Χαλκίδας ἀνοίχθηκε ἔκτακτα γι' αὐτό τό πέρασμα, ἀφοῦ κανεῖς δέν τόλμησε ν' ἀρνηθεῖ τό κῦρος τοῦ καπτα-Γιώργη στήν ἐκτέλεση τῆς ἐντολῆς του, πού τυπικά μόνο ἦταν «αἴτησις πρὸς τὰς Ἀρχάς».

Ἡ σταδιοδρομία του ἔφθασε στή κορύφωσή της ὅταν πλοιάρχευσε στό «ΠΑΤΡΙΣ II» τῆς «ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑΣ». Τότε ἡ φήμη του ξεπέρασε τά ὅρια τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ χώρου. Τό «ΠΑΤΡΙΣ II» κάτω ἀπό τή διακυβέρνησή του ἐγίνε «τό μοναδικό» κατά ἔκφραση τοῦ σύγχρονου τύπου. Προσωπικότητες ἀνέβαλαν τά προγράμματά τους γιά νά ταξιδεύσουν μαζί του καί οἱ κρουαζιέρες του εἶχαν γίνε «ATTRACΤΙΟΝ» τῆς ἐποχῆς. Ἐνῶ τά ξένα κρουαζιερόπλοια, κάτω ἀπό συνθήκες σκληροῦ ἀνταγωνισμοῦ προσπαθοῦσαν νά καλύψουν μέρος τῆς μεταφορικῆς τους ἰκανότητος, τό «ΠΑΤΡΙΣ II» εἶχε γίνε ὁ μαγνήτης τῆς τουριστικῆς κινήσεως καί τῶν ἐπιβατῶν ποιότητος. Τ' ὄνομά του δέν σήμαινε μόνο ένα πολύ καλό καί εὐχάριστο βαπόρι. Τό ταξίδεμα, οἱ μονοῦδρες, ἡ ἀσφάλεια, ἡ ζεστασιά στίς συντροφιές, τά ἐνδιαφέροντα, φανέρωναν ὅτι αὐτό τό κρουαζιερόπλοιο εἶχε τή δική του ξεχωριστή ζωή, πέρα ἀπό σίδερα εἶχε ψυχή, εἶχε τόν Ἀνδριώτη θαλασσόλυκο γιά νοῦ καί καρδιά. Τό «ΠΑΤΡΙΣ II» ἦταν τό μέσον τῆς θαλασσινῆς ἀπόλαυσης, ἀλλά ὁ καπτα-Γιώργης ἦταν ὁ δημιουργός. Ὅλοι ξεκינוῦσαν τήν κρουαζιέρα τραθηγμένοι ἀπό τή φήμη καί στό τέλος ἀποδιβάζονταν θαυμαστές τοῦ γερο-καπετάνιου καί αἰχμάλωτοι τῆς ἀστήρευτης διηγηματικότητάς του. Ἀπό τό τραπέζι τοῦ καπετάνιου ἔμαθε ἡ Εὐρώπη τίς ἱστορίες τοῦ χωριοῦ μας, πού εἶχαν πάντοτε ξεχωριστή θέση στό ἀφηγηματικό σενάριο τοῦ νοσταλγοῦ Στενιώτη. Πάνω στό κατάστρωμα τοῦ ὑπέροχου αὐτοῦ πλοίου φωτογραφήθηκαν πλάι στόν καπτα-Γιώργη πολλοί ἀπό τούς μεγάλους τοῦ μεσοπολέμου, ἀνάμεσά τους βέβαια καί ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος.

Τήν ὑψηλή κλάση καί τή φήμη τοῦ «ΠΑΤΡΙΣ II», μαρτυρεῖ τό γεγονός ὅτι τό 1935 τό ἀγόρασαν οἱ ἐκλεκτικοί καθ' ὅλα Σουηδοί, ἀντίθετα στόν κανόνα πού ἤθελε τούς Ἕλληνες μό-

νιμους αγοραστές μεταχειρισμένων βορειο-ευρωπαϊκών βαποριών.

Ἡ πώληση τοῦ «ΠΑΤΡΙΣ II» ἔγινε πρωτοσέλιδη εἶδηση στὸν Πειραιῖκό τύπο καὶ ἔδωσε ἀφορμὴ γιὰ δημοσιεύματα ἀφιερωμένα στὸ πλοῖο καὶ τὸν Πλοίαρχό του σὲ πολλές ἐφημερίδες τοῦ 1935. Μερικὰ ἀποσπάσματα βοηθοῦν καλύτερα στὸ ζωντάνεμα τῶν ἐντυπώσεων τῆς ἐποχῆς.

Ἐγραφε ἡ «ΒΡΑΔΥΝΗ» τῆς 8/8/1935... «Τὸ ὄνομα τοῦ καπετάν Γιώργη Κουτσούκου, τοῦ Ἄνδριώτη, εἶναι εὐφῆμως γνωστό σ' ὄλα τὰ εὐρωπαϊκὰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ λιμάνια...», συνεχίζοντας σὲ ἄλλο σημεῖο, «Πολλὰ ξένα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες εἶχαν γράψει γι' αὐτὸν ἐπανελημμένως. Ἦτο ὁ πραγματικὸς τύπος τοῦ Ἑλληνοῦ ναυτίλου. Ἀλλὰ καὶ σὲ ὄλους τοὺς πολέμους προσέφερεν ὡς ὑποπλοίαρχος ἀπείρους ὑπηρεσίας πρὸς τὴν πατρίδα.»

Ὁ «ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ» στὸ φύλλο τῆς 24/8/1935 προσθέτει. «Ὡς πλοίαρχος τοῦ «ΠΑΤΡΙΣ II» συνέβαλε σημαντικῶς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως τοῦ τόπου, ἰδίως κατὰ τὰς croisières ἃς ὠργάνωσεν ἡ Ἐθνικὴ Ἀτμοπλοία καὶ τὸ Γραφεῖον «Neptos» καὶ καθ' ἃς ἐταξίδευσαν ἐπὶ τοῦ «ΠΑΤΡΙΣ II» ἑκατοντάδες ξένων διανοουμένων.»

Ἡ «ΣΦΑΙΡΑ» γράφει σὲ ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴ Μασσαλία, ἐπὶ τοῦ «ΠΑΤΡΙΣ II» τὴν 6/7/35, ἡμέρα παραδόσεως τοῦ πλοίου στοὺς Σουηδοὺς. «Σάν μακρυνὸς ἀντίλαλος ἀντηχοῦν ἀκόμη τὰ λόγια τοῦ θαυμασμοῦ τῶσων ξεχωριστῶν μορφῶν τῆς διανοουμένης Γαλλίας: τὸ ἐξύμνησεν ἓνας Μπουλανζέ. Ἐνας Μπεντές τὸ ἀπεκάλεσε “Νύμφην τῆς Μεσογείου”. Καὶ τέλος, ἓνας Λυωτέϊ, μέ τὴν ἀνθηρὰν του ρητορείαν, τὸ ἀνεκήρυξεν “ἀσυναγώνιστον εἰς τὰ χαρίσματά του”... «Αἱ Γαλλικαὶ [ἐταιρεῖαι] τὸ ἐφθόνησαν ὡς τὸ “ἄφθαστον”. Αἱ Ἰταλικαὶ τὸ ἐζήλευαν ὡς τὸ “ἀσυναγώνιστον”. Ἐως ὅτου τέλος οἱ Σουηδοὶ τὸ ἐρωτεύθησαν ὡς τὸ “ἄξιοθαύμαστον ὠραῖον” καὶ μᾶς τὸ πῆραν!...».

Μέ τὴν ἴδια συνέπεια καὶ ἐπιτυχία, ὁ Γεώργιος Κουτσούκος ὑπηρετήσεν τὴν πατρίδα στοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ τοῦ Α' Παγκοσμίου, σάν ἐπικουρὸς Ὑποπλοίαρχος, κυβερνήτης τοῦ ἐπίτακτου «ΑΡΚΑΔΙΑ» ὅπως ἤδη ἀναφέραμε. Ἡ πολεμικὴ προσφο-

ρά του, απαύγασμα τῆς μεγάλης του φιλοπατρίας, στάθηκε ἀφορμή νά γνωρισθεῖ καί νά κερδίσει τήν ἐκτίμηση τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

Οἱ μῆνες ἔχουν διασώσει, ἀρκετά περιστατικά ἀπό διηγήσεις τοῦ καπτα-Γιώργη πού ἀναφέρονταν σ' αὐτή τήν περίοδο. Χάθηκαν ὅμως ἀπό τίς ἀναμνήσεις τῶν παιδιῶν καί τῶν ἐγγονιῶν οἱ λεπτομέρειες ἐκείνες πού θά διευκόλυναν τήν ἀκριβή ἱστορική διασταύρωση. Στήν ἴδια ἀδυναμία ὀδηγεῖ καί τό γεγονός ὅτι ἡρωικές πολεμικές στιγμές τοῦ ἐμπορικοῦ μας ναυτικοῦ, παρόλο ὅτι δέν ὑστεροῦν σέ σημασία, ἔχουν περάσει στά ἱστορικά ἀρχεῖα καί στίς ἐντυπώσεις σέ ταπεινή δευτερεύουσα θέση.

Μ' αὐτά τά δεδομένα θ' ἀναφερθῶ σέ μερικά χαρακτηριστικά καί ἐξακριβωμένα γεγονότα ἀπό τήν πολεμική συμμετοχή τοῦ καπτα-Γιώργη.

Σέ μιὰ κρίσιμη καμπή τοῦ πολέμου δημιουργήθηκε ἡ ἀνάγκη κάποιας παράτολμης μυστικῆς μεταφορᾶς καί ἀπόδρασης στρατιωτικοῦ ἀγῆματος. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς εἶχε σοβαρές πολιτικές ἐπιπτώσεις καί ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, Πρωθυπουργός τότε, προσωπικά προβληματιζόταν γιά τήν ἐκλογή τοῦ ἰκανότερου καί πιό ἐμπιστου ἐμποροπλοιάρχου. Οἱ σύμβουλοι χωρίς δισταγμούς τοῦ παρουσίασαν τόν πολῦπειρο Στενιώτη καπετάνιο. Οἱ ὀδηγίες δόθηκαν ἀπό τόν ἴδιον Πρωθυπουργό στόν καπτα-Γιώργη. Οἱ λεπτομέρειες τῆς ἐπιχείρησης κρατήθηκαν μυστικές ἀκόμη καί ἀπό τόν διοικητή τοῦ στρατιωτικοῦ ἀγῆματος. Ἡ ἀποστολή ἐκτελέσθηκε μέ ἀκρίβεια καί στέφθηκε μέ ἀπόλυτη ἐπιτυχία. Ἡ ἀνάμνηση τῆς διήγησης φέρνει σάν τόπο ἀποδίδρασης τοῦ ἀγῆματος τήν Κρήτη. Τό περιστατικό αὐτό ἦταν ἡ ἀρχή τῆς γνωριμίας μέ τό μεγάλο πολιτικό.

Τόν Νοέμβριο τοῦ 1912 πῆρε μέρος στήν ἀπελευθέρωση τῆς ΧΙΟΥ κατά τήν ὁποία ἔπαιξε σημαντικότερο ρόλο. Στά χέρια τοῦ περήφανου Ἀνδριώτη παρέδωσε ὁ Πασάς φρούραρχος τό ξίφος του κατά τήν τελετή τῆς παράδοσης τοῦ νησιοῦ. Αὐτό τό γεγονός φανερώνει τό βαθμό συμμετοχῆς τοῦ καπτα-Γιώργη σέ τούτη τή συγκεκριμένη ἀπελευθερωτική ἐπιχείρηση. Στά χρόνια πού ἀκολούθησαν, τό χρυσοποικίλο σπαθί τοῦ Πασᾶ στόλιζε τό σπίτι, λάφυρο ἀγώνων καί μάρ-

τυρας τῆς πολεμικῆς προσφορᾶς τοῦ πατέρα καί παπποῦ, ἀντανακλώνοντας στό πρόσωπο τοῦ ἀπόμαχου γεροκαπετάνιου τό δέος καί τόν θαυμασμό ἐγγονιῶν καί ἐπισκεπτῶν. Δυστυχῶς τό ἱστορικό αὐτό κειμήλιο ἔξαφανίστηκε στήν κατοχή ἀπό τόν παραλογισμό τοῦ γερμανοῦ κατακτητῆ, πού τό κατάσχεσε σάν ἐπικίνδυνο ὄπλο.

Ἡ δράση του βέβαια δέν περιορίζεται μόνο στά παραπάνω δύο περιστατικά, ἀλλά συμπεριλαμβάνει πολλές ἄλλες ἀποβατικές ἐπιχειρήσεις καί μεταφορές στρατευμάτων ὅπως κατά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης, Λέσβου κ.ἄ., ἐνῶ πιθανόν ἦταν ἐκεῖνος πού καθοδήγησε τό Βότση νά περάσει ἀπαρατήρητος μέσα στό Θερμαϊκό κατά τόν τορπιλισμό τοῦ «ΦΕΤΙΧ ΜΠΟΥΛΕΝ».

Τούς καρπούς τῆς ναυτοσύνης του ἐπωφελήθηκαν καί οἱ «σύμμαχοι!!!». Τό 1916, σέ μιά ἐπιχείρηση πού φανέρωνε τόν πλοῦτο τῆς ναυτικῆς του συνείδησης καί τό μέγεθος τῆς ἰκανότητάς του, διέσωσε ἀπό βέβαια καταστροφή, τό ἀκυδέρητο καί ξεπεσμένο στίς ἀκτές, γαλλικό ἀντιτορπιλικό «PIQUE». Σέ ἀναγνώριση καί ἐνδειξη εὐγνωμοσύνης ἡ γαλλική κυβέρνηση τοῦ ἀπένευμε χάλκινο μετάλλιο, στό ὁποῖο εἶναι χαραγμένα τά ἐξῆς:

«A. M. LE CAPITAINE GEORGES KOYTZOYKOS COMMANDANT DE L' ARCADIA, TE MOIGNAGE DE RECONNAISSANCE DE LA MARINE FRANCAISE POUR L' ASSISTANCE PORTÉE AU CONTRE TORPILLEUR PIQUE».

Αὐτό τό περιστατικό στάθηκε εὐεργετικό γιά τήν οἰκογένειά του κατά τόν Ἀγγλογαλλικό ἀποκλεισμό στό τέλος τοῦ 1916. Τότε εἶχε δημιουργηθεῖ μεγάλο ἐπισιτιστικό πρόβλημα στόν πληθυσμό τοῦ Πειραιᾶ. Ἡ ἐξασφάλιση τροφῆς γιά τά παιδιά τοῦ μαρκαρισμένου καπτα-Γιώργη ἦταν προβληματική. Ἡ γυναίκα του Εἰρήνη κινήθηκε χωρίς δισταγμούς πρός τό πάνοπλα φρουρούμενο Γαλλικό προξενεῖο, ἔχοντας κρυμμένο κάτω ἀπό τό μανίκι τῆς τό γαλλικό μετάλλιο τῆς διάσωσης τοῦ «PIQUE». Εἶναι ν' ἀπορεῖ κανεῖς πῶς κατόρθωσε, ἡ ἀπλή ἀλλά θαρραλέα γυναίκα, νά περάσει τή φρουρά καί νά συνεννοηθεῖ μέ τό Γάλλο Πρόξενο, μέσα ἀπό τή χαρακτηριστική καλυμνιακιά προφορά τῆς. Ὡστόσο τά κατάφερε καί ἦταν συγκινητική ἡ ἀντίδραση τοῦ Προξένου ὅταν ἐπιτέλους κατάλαβε τί ἀντιπροσώπευε καί τί ζητοῦσε ἡ γυναίκα πού στεκόταν ἀπέναντί του. Μέ σεβασμό καί εὐχαρίστηση ἀνταπο-

κρίθηκε. Τό πρόβλημα διατροφῆς τῶν παιδιῶν εἶχε λυθεῖ.

Παρά τό πέρασμα τοῦ χρόνου, ἡ ἄνανδρη ἰταλική εἰσβολή ξαναφλόγισε τήν καρδιά τοῦ καπτα-Γιώργη καί πείσωσε αὐτόν πού στάθηκε πάντα πρόμαχος τοῦ δικαίου. Μέ πλήρη ἐπίγνωση τῆς ἡλικίας καί τῶν δυνατοτήτων του, σ' ἓνα ἀποκορύφωμα τῆς φιλοπατρίας του, παρουσιάστηκε στό λιμεναρχεῖο τοῦ Πειραιᾶ, γιά νά διαθέσει τόν ἑαυτό του καί τήν πείρα του, ὅπου μποροῦσαν νά φανοῦν χρήσιμα στόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία. Αὐτή ἡ πράξη πού συγκλόνησε τούς παριστάμενους ἀξιωματικούς κατάταξης, στάθηκε ὁ ἐπίλογος τῶν προσφορῶν του πρὸς τήν πατρίδα. Τήν ἡμέρα τοῦ «ΟΧΙ» ἦταν 78 χρονῶν.

Σέ μιά ὀλοκληρωμένη προσωπικότητα ἡ διάκριση εἶναι κοινό χαρακτηριστικό ὄλων τῶν τομέων τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος. Σάν φυσιολογική συνέπεια ὁ Γεώργιος Κουτσούκος ἦταν διακεκριμένος καί στήν ἐξωεπαγγελματική του ζωὴ δεσπόζοντας σ' ὅλους τούς κύκλους καί χώρους διά τῆς παρουσίας του.

Οἱ ἐλεύθερες στεριανές ὥρες ἦταν λιγοστές, μοιρασμένες συνήθως στό χρόνο μεταξύ τοῦ τέλους μιᾶς κρουαζιέρας καί τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπομένης. Ἐνάλογα μέ τήν ὥρα σύχναζε στό καφεγαλακτοπωλεῖο τοῦ «Κωνσταντέλλου» ἢ στό «Ἄνδριώτικο» καφενεῖο. Ἡ παρέα του εἶχε σέ μονιμότερη σύνθεση τούς συγχωριανούς Βασίλη Μαῦρο καί Μιχάλη Λ. Βαλμᾶ καί διευρυνόταν κατά τή συζήτηση καί τίς περιστάσεις. Στό Ἄνδριώτικο καφενεῖο ἡ παρέα ζωντάνευε πάντα στό δάθος τῆς αἴθουσας καί ἀντιπροσώπευε ὅ,τι ἐκλεκτότερο σέ θεματολογία καί πλοκή συζήτησης, ὅπου μονίμως πρωταγωνιστοῦσε ὁ καπτα-Γιώργης. Γιά τούς νεώτερους αὐτή ἡ γωνιά φάνταζε σάν ἱερό γνώσης καί ἐθεωρεῖτο προνόμιο καί συνάμα προβολή ἢ δυνατότητα νά πλησιάσεις τήν παρέα καί νά μιλήσεις μαζί του. Δέν ἦταν ὑπεροπτικός οὔτε ἀπρόσιτος ὁ καπτα-Γιώργης. Ἐντίθετα ἦταν σεμνός, ταπεινός καί καλόκαρδος· ὥστόσο ἡ μεγάλη του φήμη στούς ναυτικούς κύκλους προκαλοῦσε σεβασμό καί θαυμασμό σ' ὅσους τόν πρωτοαντίκριζαν καί εὐλογο δέος στούς νεαροὺς συμπατριῶτες του.

Πολύπλευρη ἡ ζωὴ του, γεμάτη δράση καί ἐπιτυχημένη παντοῦ. Ἐδωσε σκληρὸ ἀγώνα σάν οἰκογενειάρχης γιά ν' ἀ-

ριστεύσει και στό στίβο τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Δύο φορές παντρεύτηκε και δύο φορές δοκιμάστηκε μέ τό χαμό τῶν συντρόφων του ἀπό τήν ἴδια ἐπάρατη ἀρρώστια, λές και τόν φθόνησε ἡ τύχη γιά τά τάλαντα πού πλούσια τοῦ δώρισε ὁ Θεός.

Πρῶτα ἔχασε τή Στενιώτισσα γυναίκα του Μανιώ και μετά, τό 1920, τήν Καλυμνιά Εἰρήνη. Ἐξουθενωμένος οικονομικά ἀπό πανάκριβες ἀλλά ἀκαρπες θεραπείες, μέσα ἀπό τή συντριβή του γιγάντωσε τό ἀνάστημά του ἐνάντια στή μοῖρα. Μέ ὄπλα τή μεγάλη πίστη στό Θεό, τή βαθιά του κρίση και τήν ἀπέραντη καρδιά, κατώρθωσε νά συμβιδάσει τ' ἀκατόρθωτα, δαμάζοντας τήν πραγματικότητα μέ ὄρες ἀτέλειωτες προσευχῆς. Στάθηκε στά ὄρφανά παιδιά του, τή Μαρούλα, τή Μαργαρίτα, τό Γιαννούλη και τή Νομική, μέγας πατέρας, ὁδηγός, σύμβουλος και τρυφερός φίλος. Κάλυψε κατά τόν καλύτερο τρόπο τό κενό τῆς χαμένης μάνας, ἐνῶ συγχρόνως ἀνορθώθηκε οικονομικά ἀπό τήν ἀφαίμαξη τῆς ἀρρώστιας, χωρίς νά λείπει οὔτε ἀπό τό βαπόρι οὔτε ἀπό τά παιδιά του.

Ἡ πώληση τοῦ «ΠΑΤΡΙΣ II» και ἡ παράδοσή του στούς Σουηδοῦς ἀγοραστῆς τήν 6-7-1935 στή Μασσαλία, σφράγισε τήν ἐνδοξη ἐπαγγελματική του σταδιοδρομία. Ὑπηρετήσε τή ναυτιλία 60 ὀλόκληρα χρόνια, ἀπό τά ὁποῖα 31 ὡς Πλοίαρχος. Μετέφερε 600.000 ἐπιβάτες, κατά τούς πολέμους 60.000 στρατοῦ, πραγματοποίησε 15.000 προσεγγίσεις και διέσχισε 1.500.000 μίλια (Ἐπιθεώρησις ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ, ΑΥΓ./1935). Τιμήθηκε μέ τήν ἀνώτερη σύνταξη, τόν «Ἀργυροῦν Σταυρόν τοῦ Σωτήρος» (ΑΩΚΘ, 1929), πολεμικά μετάλλια και τό 1948 μέ μετάλλιο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ, «Δι' ὄλως ἐξαιρετικῆς πρὸς τήν Ναυτιλίαν ὑπηρεσίας».

Μιά δευτέρα ἀναδρομή στόν τύπο τῆς ἐποχῆς θά μᾶς μεταφέρει καθαρότερα τούς ἀπόηχους τοῦ περάσματος τοῦ Γεωργίου Κουτσούκου ἀπό τή ζωή, σταλμένους ἀπό συγχρόνους του παρατηρητές, ὅπως τ' ἀποσπάσματα πού ἀκολούθησαν:

«Μέ οἰκογενειακὴν ναυτικὴν παράδοσιν και μέ ἔμφυτον κλίσιν πρὸς τήν θάλασσαν ὁ Γεώργιος Κουτσούκος ἐπέτυχε τοιαύτην σταδιοδρομίαν εἰς τό ναυτικόν ἐπάγγελμα, ὥστε νά

προκαλήται ὁ θαυμασμός παντός καί ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ναυτικού μας κόσμου» (ΣΦΑΙΡΑ 7/8/1935).

«Οὐδέποτε ἐξ' ὑπαιτιότητος του συνέβη ἡ ἐλαχίστη ζημία, οὐδέποτε κατηγορήθη δι' ἀξιοποινον ἢ ἀντιπειθαρχικὴν τινα πράξιν. Τουναντίον εἰργάζετο πάντοτε τόσον εἰλικρινῶς, ὥστε τό ὄνομά του νά ἐμπνέη ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἀρχάς οὐχί μόνον ἐν Ἑλλάδι ἀλλά καί ἐν τῇ ξένῃ.» (ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ 24/8/1935).

Σέ ἓνα δημοσίευμα ἐφημερίδας τῆς ὁποίας δέν διακρίνεται ὁ τίτλος, γράφει ὁ Μανώλης Σίμος γιά τόν καπετάν Γιώργο Κουτσούκο τόν «Πρωταγωνιστή τοῦ κύματος», μετά ἀπό συνέντευξη πού πήρε ἀπό τόν ἀπόμαχο πρωταγωνιστή μας.

«Σ' ὅλη αὐτή τῇ μεγάλῃ του σταδιοδρομία ἐπέδειξε ἰκανότητα καί τιμότητα, πού ἐλάμπρυναν τήν Ἑλληνικὴν ναυτικὴν παράδοσιν», καί τελειώνοντας γράφει.

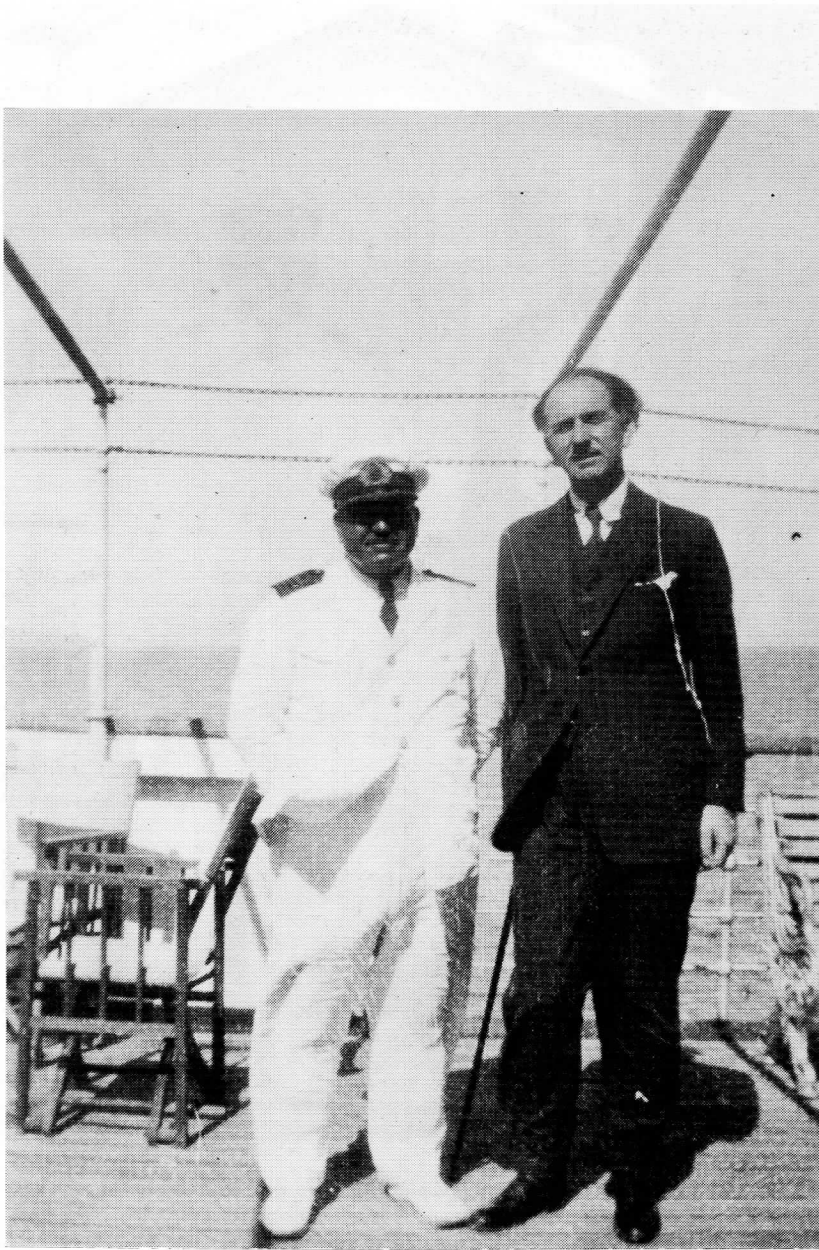
«Ἡ ζωὴ τοῦ Γεωργίου Κουτσούκου, τίμια καί ἠθικὴ ἄς ἀποτελέσῃ ἓνα φωτεινὸ σύμβολο γιά νά φωτίξῃ τούς νεωτέρους ναυτικούς μας.»

Τά γερατειά καί ἡ σκλαβιά τῆς Πατρίδας πρόδωσαν καί ράγισαν τήν καρδιά του. Τό χειμῶνα τοῦ 1941 κτυπήθηκε ἀπό ἐγκεφαλικὸ ἐπισόδιο πού τόν ἔριξε ἡμίπληκτο στό κρεβάτι γιά ἔντεκα χρόνια.

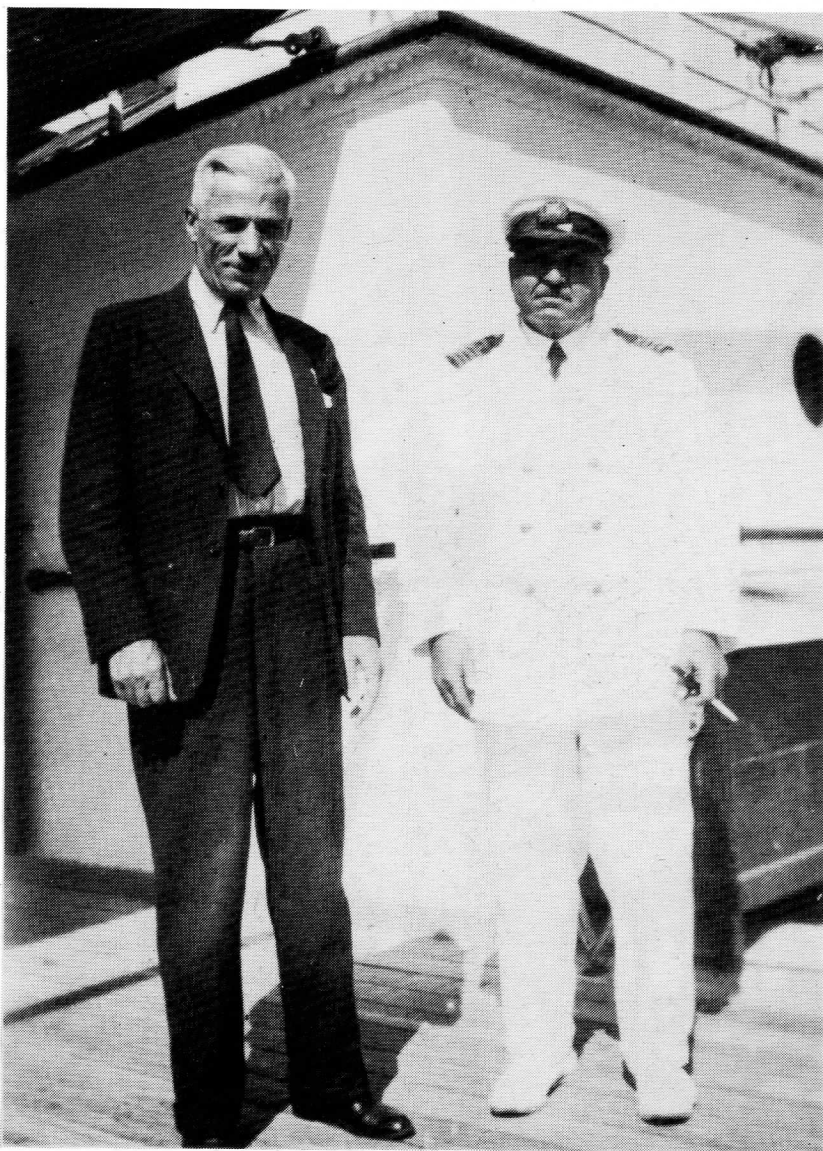
Σέ ἡλικία 86 χρόνων πάνω στό ἀναπηρικό καροτσάκι, παρέλαβε τό τελευταῖο μετάλλιο, τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ». Δέν ἀποκρίθηκε στήν τιμὴ μέ λόγια, γιατί ἡ παράλυση τοῦ εἶχε σφραγίσῃ τό στόμα. Ἦρθε ὁμως μιά στιγμή πού τό δάκρυ τοῦ ἡμίπληκτου καπτα-Γιώργη ὕγρανε τὰ μάτια τοῦ ἀγέρωχου ἀξιωματικοῦ πάνω στό διάβασμα τῆς διαταγῆς τῆς ἀπονομῆς. Ἐκεῖνη τήν ὥρα μίλησαν τὰ γέρικα μάτια μέ τόσο νόημα, ἐκφραση καί δύναμη, πού ἦταν ἀδύνατον καί στόν πιό περίτεχνο ἀκόμα λόγο ν' ἀποδώσει.

Πέθανε στό σπῖτι τῆς κόρης του Μαργαρίτας, τόν Αὐγουστο τοῦ 1952 σέ ἡλικία 90 χρόνων, περιτριγυρισμένος ἀπό τὰ παιδιά καί τὰ ἐγγόνια του.

*Γεώργιος Δ. Παλαιοκρασσᾶς
Ἐγγονός του.*

Μέ τον ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ πάνω στο «ΗΡΑ».

Στό πίσω μέρος αυτής της φωτογραφίας υπάρχει η εξής ιδιόχειρη αφιέρωση.
«Στόν αγαπητόν μου Καπετάν Γεώργιον Κουτσοῦκο εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὡραίου ταξιδίου πού ἐκάναμε μέ τό αἰπ Πατρις II ὑπό τήν πλοιαρχίαν του στάς Ἰσπανικάς νήσους – Σεπτέμβριος 1932. Α.Α. Ἐμπεριῶκος». Εἶναι ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Ἐθνικῆς Ἀτμοπλοῖας πού βροῖσεται ἀναπαυμένος στήν Ἁγία Τριάδα.

Έπίκουρος Υποπλοίαρχος στους Βαλκανικούς πολέμους.

Μέ τον Έλευθέριο Βενιζέλο
στή γέφυρα του «Πατρίς».

Μέ τό έπιτελείο του στό «ΠΑΤΡΙΣ ΙΙ».
Δεξιά ό Ύπαρχός του καπτα-Φίλιππας
Βαλμάς, άριστερά ό Άρχιλογοιστής.